

Evropské aspekty trestního práva hmotného a procesního

29.3.2013

Mezinárodní justiční spolupráce

- Mezinárodní smlouvy, obyčeje a vnitrostátní úprava
- Mezinárodní smlouvy z první poloviny 20.st
- Smlouvy dvoustranné a mnohostranné
- Rada Evropy a mnohostranné evropské úmluvy
- Evropská unie a „prostor svobody, bezpečnosti a spravedlnosti“

Europeizace trestního práva

- Trestní právo – **jeden z hlavních atributů a projevů státní suverenity**, výrazem právně kulturní samostatnosti, spojováno se svrchovanou pravomocí státu
- **Úzká vazba na výkon státní moci spolu s rozdílností právních systémů používaných v rámci Evropy** prozatím vylučují vytvoření komplexního a jednotného nadnárodního systému práva

Období do založení EU

- Období do 1.11.1993 (Maastrichtská smlouva)
- Mezivládní spolupráce
- Sjednávání úmluv o evropské politické spolupráci
- Povaha smluv mezinárodního práva veřejného

Období do založení EU

Nejdůležitější právní nástroje

- **Úmluva mezi členskými státy Evropských společenství o dvojím postihu z 25. 5. 1987 (princip ne bis in idem)**
- **Dohoda o aplikaci Úmluvy Rady Evropy o předávání odsouzených osob mezi členskými státy Evropských společenství z 25. 5. 1987**

Období do založení EU

Nejdůležitější právní nástroje

- Dohoda mezi členskými státy Evropských společenství o zjednodušení a modernizaci metod předávání žádostí o vydání z 26.5.1989
- Dohoda mezi členskými státy o předávání řízení v trestních věcech z 6.11.1990
- Úmluva mezi členskými státy Evropských společenství o výkonu cizozemských trestních rozsudků ze 13. 11. 1991

Období do založení EU

- Neochota národních parlamentů k ratifikaci
- Nikdy nevstoupily v platnost.

Období do založení EU

Nejdůležitější právní nástroje – Schengenské dohody:

- **Dohoda mezi vládami států hospodářské unie Beneluxu, SRN a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích ze dne 14.6.1985**
- **Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. 6. 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, SRN a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích z 19.6.1990 (Schengenská prováděcí úmluva)**

Období do založení EU

Nejdůležitější právní nástroje

- Schengenská prováděcí úmluva o justiční spolupráci v trestních věcech (čl. 48 - 69)
- čl. 52
 - možnost přímého zasílání úředních dokumentů poštou osobě, která se nachází na území jiného sm. státu
- čl. 53
 - možnost přímého styku justičních orgánů smluvních stran při předávání žádostí a odpovědí na ně

- **čl. 54 – 58**

- **formulace principu ne bis in idem**

(osoba, nad kterou byl vynesen pravomocný rozsudek jednou sm. stranou nesmí být pro tytéž činy stíhána jinou smluvní stranou, jestliže byla odsouzena a trest byl vykonán, je vykonáván a nebo nemůže být vykonáván)

- **výjimky z důvodu zachování principu teritoriality**

(byl-li trestný čin spáchán zcela nebo zčásti na území daného státu)

- **výjimky z důvodu zachování principu ochrany**

(byl-li trestný čin namířen proti bezpečnosti daného státu nebo byl-li spáchán veřejným činitelem tohoto státu za porušení jeho služebních povinností)

- většinou nahrazena novými právními nástroji
- Úmluvou o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy EU z 29.5.2000
- Rámcovým rozhodnutím Rady ze dne 13.6.2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy

Období od založení EU do vstupu Amsterdamské smlouvy v platnost

- Období od 1.11.1993 (Smlouva o EU - Maastrichtská smlouva) do 1.5. 1999
- Rozvíjení těsné spolupráce v oblasti justice a vnitra
- III. pilíř, dle hlavy VI. Smlouvy o EU tvořen:
 - azylová politika, pravidla upravující překračování vnějších hranic členských států a provádění kontrol na nich, přistěhovalecká politika a politika týkající se státních příslušníků třetích zemí, boj proti drogové závislosti, boj proti podvodům v mezinárodním měřítku, justiční spolupráce v občanskoprávních věcech, **justiční spolupráce v trestních věcech**, celní spolupráce, policejní spolupráce
 - účelem dosažení cílů EU, hlavně volného pohybu osob

Období od založení EU do vstupu Amsterdamské smlouvy v platnost

Corpus Juris, Corpus Juris 2000

- **Zásada evropské teritoriality**
 - myšlenka **konstituování „Evropské právní oblasti“** založené na společné trestněprávní jurisdikci
 - cílem zjednodušení právní pomoci, vyšetřování a trestního stíhání ve vztahu k 8 základním skutkovým podstatám
- Princip soudního přezkumu, zásada legality, přiměřenosti, právo na spravedlivý proces
- Realizace zásady řízení kontradiktorního typu
- Zdůraznění subsidiarity národního práva

Corpus Juris, Corpus Juris 2000

- **K ochraně finančních zájmů EU**
- **Čl. 280 SES** – povinnost čl. států poskytnout stejnou efektivní ochranu rozpočtu ES jako rozpočtu národnímu
- Podvod proti rozpočtu Společenství, podvod ve sféře volné soutěže, korupce, zneužití úřední povinnosti, zpronevěra, vyzrazení služebního tajemství, praní a přechovávání majetkových hodnot z nepoctivých zdrojů, zločinné spolčení
- I trestní odpovědnost právnických osob

Období od založení EU do vstupu Amsterdamské smlouvy v platnost

Corpus Juris – Evropský veřejný žalobce

- Orgán ES odpovědný za vyšetřování, trestní stíhání, podání obžaloby, zastupování obžaloby v hlavním líčení, výkon rozsudků, týkajících se taxativně vymezených trestných činů proti financím Evropských společenství
- Řídí se zásadami legality a oportunity
- Je nezávislý jak na národních orgánech, tak na orgánech společenství
- Úřad by měl být decentralizovaný a pracovat v součinnosti s vnitrostátními žalobci

Corpus Juris – Evropský veřejný žalobce

- O základních lidských právech a svobodách v přípravného řízení by rozhodoval tzv. **soudce svobod**

„Soudce svobod, po prověření žádosti Evropského veřejného žalobce a všech důkazů a informací zajištěných prokurátorem, vydá Evropský příkaz k zatčení, jestliže má za to, že tento postup je oprávněný.(...) Soudce svobod rozhodne podle národního práva a Evropské úmluvy o ochraně lidských práv.“

Období od založení EU do vstupu Amsterdamské smlouvy v platnost

- **Prostředky k dosažení účelu „Evropské právní oblasti“ (European Judicial Area) v trestních věcech**
 - vytváření evropských forem spolupráce
 - sjednocování národních legislativ
(*proces asimilace, kooperace a harmonizace*)
- Projekt **Corpus Juris** nebyl natolik akceptován, aby se mohl stát modelovým trestním řádem
- Ale poznatky promítnuty do návrh na zavedení Evropského zatýkacího rozkazu a institutu Evropského veřejného žalobce

Období od založení EU do vstupu Amsterdamské smlouvy v platnost

Evropský policejní úřad (European Police Office - EUROPOL)

- Maastrichtská smlouva
 - zřízení evropské „policejní“ jednotky
 - účelem boj se závažnými formami organizovaného zločinu
- **Europol Drugs Unit** – EDU, specializovaný útvar pro boj s drogovou kriminalitou, činnost od 3.1.1994
- **Smlouva o Europolu** – uzavřena 26.7. 1995, činnost od roku 1999

EUROPOL

- Shromažďování infa (*Europol Information System, Interim Information System*)
- Kriminalistická a operativní analýza (*Analytical Work Files*)
- Výměna informací o závažné trestné činnosti mezi členskými státy
- Poskytování odborné a technické pomoci v rámci boje proti organizované kriminalitě
- Koordinace a implementace vyšetřovacích postupů
- Vývoj specializovaných expertiz
- Rozvoj kontaktů mezi státními zástupci a vyšetřovateli

EUROPOL

- Oblast činnosti:

= prevence a potírání terorismu, boj proti ilegálnímu obchodování s drogami, boj proti obchodování s lidmi, boj proti obchodování s nukleárními látkami a radioaktivními substancemi, potírání ilegálního obchodování s automobily, potírání praní špinavých peněz, boj proti falšování měny euro a jiných platebních prostředků

- **Rozhodnutí Rady o zřízení Evropského policejního úřadu, 1.1.2010**

- nahrazuje Úmluvu o Europolu a související dokumenty
- může napomáhat při stíhání stanovených forem trestné činnosti, **i když nemají povahu organizovaného zločinu**
- poskytování operativní a analytické podpory členským státům v souvislosti s **významnými mezinárodními událostmi** (např. MS)
- pomoc při **odhalování trestné činnosti usnadněné nebo spáchané za použití internetu** (např. oblast dětské pornografie)

EUROPOL

- Kromě svých orgánů tvořen evropskými styčnými důstojníky (*European Liaison Officers*) = národní prvek
- Každý členský stát povinnen založit národní jednotku Europolu
- Má mezinárodní subjektivitu – na základě smluv spolupracuje s třetími státy a mezinárodními organizacemi
- Sídlo v Haagu

Období od založení EU do vstupu Amsterdamské smlouvy v platnost

Styční žalobci a soudci

- Rada přijala 22.4.1996 **Společnou akci týkající se výměny styčných žalobců a soudců**
- Právní základ pro výměnu specialistů na mezinárodní justiční pomoc ve věcech trestních
- Efektivně podporovat a urychlovat justiční spolupráci a poskytovat info o právním řádu a soustavě justičních orgánů své země

Období od založení EU do vstupu Amsterdamské smlouvy v platnost

Evropská justiční síť (European Judicial Network)

- Zřízena **Společnou akcí o vytvoření Evropské justiční sítě z 29.6.1998**
- Výměna infa mezi justičními orgány členských států, zlepšení spolupráce v boji proti závažné trestné činnosti (organizovaná kriminalita, korupce, obchod s drogami, terorismus, ...)

Evropská justiční síť

- Usnadňování propojení mezi kontaktními místy
 - Pravidelná setkání kontaktních osob
 - Význam především v neformálním styku mezi příslušnými orgány
-
- Společná akce zrušena a nahrazena **Rozhodnutím Rady o Evropské soudní síti (2008)**

Období od vstupu Amsterdamské smlouvy do období platnosti smlouvy Niceské

- Období od 1.5.1999 do 1.2.2003
- Amsterdamská sm. vedla k redukci III. pilíře
- Oblasti bezprostředně spojené s volným pohybem osob byly přesunuty do I. Pilíře
- III. pilíř – pouze policejní a justiční spolupráce v trestních věcech
- Oblast trestních věcí (na rozdíl od civilních) zůstala i po Amsterdamské sm. pouze na úrovni mezivládní spolupráce

Období od vstupu Amsterdamské smlouvy do období platnosti smlouvy Niceské

Prostor svobody, bezpečnosti a spravedlnosti a vysoká úroveň ochrany (čl. 29 Smlouvy o EU)

- Nový právní prostor v EU vedle dosud existujícího, převážně ekonomického pojmu vnitřní trh
- Rozvíjením společného postupu čl. států v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech
- Předcházením rasismu a xenofobii
- Předcházením a potírání (ne)organizovanému zločinu
- Hl. terorismus, obchod s lidmi, trestné činy proti dětem, obchod s drogami, se zbraněmi, korupce, podvod..

Prostor svobody, bezpečnosti a spravedlnosti

Prostředky:

- Užší spolupráce policejních, celních a jiných příslušných orgánů čl. států přímo nebo prostřednictvím Europolu
- Užší spolupráce justičních a jiných příslušných orgánů čl. států
- Sbližování předpisů trestního práva
- Zahájení procesu usnadňování vzájemného uznávání rozhodnutí a výkonu rozsudků ve věcech trestních (potřeba rovnocennosti justičních systémů a vzájemné důvěry mezi nimi)

Období od vstupu Amsterdamské smlouvy do období platnosti smlouvy Niceské

Změna právních nástrojů Rady EU dle čl. 34 Smlouvy o EU:

- Společné postoje
- Rámcová rozhodnutí
- Rozhodnutí
- Úmluvy
- Opatření, která jsou nezbytná k provedení rozhodnutí na úrovni EU
- Opatření k provedení úmluv

Období od vstupu Amsterdamské smlouvy do období platnosti smlouvy Niceské

Zasedání Evropské rady v Tampere

- **Akční plán Rady a Komise o nejlepších způsobech provádění ustanovení Amsterdamské smlouvy o vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a spravedlnosti, 3.12.1998**
- **Závěry předsednictva zasedání Evropské rady konaného ve dnech 15.-16.10.1999 v Tampere**

Zasedání Evropské rady v Tampere

Závěry:

- Zavedení skutečného evropského justičního prostoru (*přístup k soudům a vzájemné uznávání soudních rozhodnutí, zjednodušení vydávacího řízení mezi čl. státy EU, resp. jeho nahrazení předáváním*)
- Zkvalitnění boje proti kriminalitě (*společné vyšetřovací týmy, zřízení Eurojustu, aj.*)

Období od vstupu Amsterdamské smlouvy do období platnosti smlouvy Niceské

Úmluva o vzájemné pomoci ve věcech trestních mezi členskými státy Evropské unie z 29.5.2000

- Účelem zlepšení justiční spolupráce při zachování základních práv a svobod jednotlivce
- **Princip vzájemné důvěry** ve strukturu a fungování justičních systémů čl. států a schopnost všech čl. států zajistit spravedlivý proces

Úmluva o vzájemné pomoci ve věcech trestních mezi členskými státy Evropské unie z 29.5.2000

- **čl. 4** – ustanovení o způsobu vyřizování dožádání včetně stanovení postupu pro řešení sporných případů
- **čl. 5 a 6** – zavedení přímého zasílání písemností osobám na území jiného členského státu a přímého styku justičních orgánů členských států s určitými výjimkami
- **čl. 10 a 11** – provádění výslechů prostřednictvím videokonference, telefonické konference
- **čl. 12** – sledování zásilek
- **čl. 13** – společné vyšetřovací týmy
- **čl. 14** – skryté vyšetřování
- **čl. 17 až 22** – odposlech telekomunikačního provozu

Období od vstupu Amsterdamské smlouvy
do období platnosti smlouvy Niceské

Eurojust

**Evropská jednotka pro soudní spolupráci
(European Judicial Cooperation Unit)**

- **Rozhodnutí Rady o zřízení Eurojustu za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti z 28.2. 2002**
- **Orgán EU s vlastní právní subjektivitou**
- **Úkolem hlavně koordinovat provádění mezinárodní justiční spolupráce, zejména u přeshraniční kriminality**

Eurojust

- Zjednodušení mezinárodní právní pomoci a vyřizování žádostí o vydání
- Může pověřit příslušné úředníky čl. státu k vedení vyšetřování, zahájení trestního stíhání, ustanovení společného vyšetřovacího týmu
- Spolupracuje s Europolem, **Evropským úřadem proti podvodům (OLAF)**, s Evropskou justiční sítí
- Oblast boje proti terorismu, obchodování s drogami, obchodování s lidmi, falšování peněz, praní špinavých peněz, počítačová kriminalita, boj proti korupci a podvodům, boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, boj proti TČ proti životnímu prostředí, účast na organizovaném zločinu

Eurojust

- Působí jako kolegium nebo prostřednictvím jednoho/více národních členů, kteří podléhají právnímu řádu státu, který je jmenoval a pracují přímo v sídle Eurojustu v Haagu
- Není vybaven operativní působností na území členských států
- **Konkurenční projekt vůči Evropskému veřejnému žalobci** (vertikální povaha) X **Eurojust** (mírnější forma horizontální spolupráce)

Období od vstupu Amsterdamské smlouvy do období platnosti smlouvy Niceské

Společné vyšetřovací týmy (Joint Investigation Teams)

- **Rámcové rozhodnutí Rady EU o společných vyšetřovacích týmech z 13.6.2002**
- Zřizovány dvěma nebo více státy s cílem vést vyšetřování v jednom nebo více čl. státech
- Tým má být zřízen čl. státem, na jehož území se má vyšetřování provádět a řídí se v souladu s právem tohoto státu
- **Za určitým účelem** nebo **na určité časově ohraničené období**
- 442 a 443 TrŘ

Období od vstupu Amsterdamské smlouvy do období platnosti smlouvy Niceské

Evropský zatýkací rozkaz

- **Rámcové rozhodnutí Rady (2002/582/SVV) ze dne 13.6.2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy**
- Implementováno novelou trestního zákona č. 537/2004 Sb. a novelou trestního řádu č. 539/2004 Sb. (403 až 422 TrŘ)
- **Rozhodnutí vydané justičním orgánem členského státu s cílem zatčení a předání požadované osoby jiným členským státem za účelem trestního stíhání nebo výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s odnětím svobody**

Evropský zatýkací rozkaz

- Realizace zásady **vzájemného uznávání rozhodnutí justičních orgánů** (výrazem vysokého stupně důvěry v právní řády členských států)
- **Přímý styk** justičních orgánů
- Dosavadní vydávací řízení komplikované, založené na spolupráci správních (Ministerstvo spravedlnosti ČR) a soudních orgánů
- **Nahrazení extradičních procedur přímým předáním** bez diplomatických procedur – zrychlení a zjednodušení postupu
- **Omezení zásady oboustranné trestnosti a speciality**
- Zásada nepředávání vlastních státních občanů až na výjimky zrušena

Evropská ústavní smlouva

- Smlouva o Ústavě pro Evropu, podepsána 29.10.2004 v Římě
- Měla nahradit Maastrichtskou smlouvu a Smlouvu o založení ES
- Cílem vytvořit nový subjekt, který by nahradil Evropská společenství a Evropskou unii
- Unie by byla vybavena právní subjektivitou a členské státy by jí svěřovaly pravomoci k dosažení společných cílů – *zásada subsidiarity a proporcionality*
- Odstranění pilířové struktury, přechod od mezivládní spolupráce ve II. a III. pilíři ke komunitární metodě a supranacionalitě typické pro I. pilíř

Evropská ústavní smlouva

- Odmítnuta v referendu FR a NIZ

→→→ Reformní smlouva (2007) – převzala podstatnou část textu neratifikované Ústavy

Lisabonská smlouva

- Podepsána 3. 12. 2007 v Lisabonu, ratifikována 13. 11. 2009, vstoupila v platnost 1. 12. 2009
- Navazuje na ustanovení Evropské ústavní smlouvy, přebírá její filozofii
- Zrušení třípilířové struktury
- Posílení nástrojů společné spolupráce v oblasti trestní

Lisabonská smlouva

**Justiční spolupráci tvoří dva hlavní pilíře
(čl. 82 (1) LS):**

- **Vzájemné uznávání** rozsudků a soudních rozhodnutí
- **Sbližování právních** a správních předpisů členských států v oblastech uvedených v čl. 82 (2) a čl. 83 LS
- Minimální pravidla (směrnice) týkající se vzájemné přípustnosti důkazů, práv obětí, atd.

Lisabonská smlouva

Čl. 83 LS:

- EP a Rada mohou formou směrnic stanovit minimální pravidla týkající se vymezení trestných činů a sankcí
 - v oblastech mimořádně závažné trestné činnosti s přeshraničním rozměrem
 - z důvodu povahy nebo dopadu těchto trestných činů nebo kvůli zvláštní potřebě potírat ji na společném základě.
- v obl.: terorismus, obchod s lidmi a sexuální vykořisťování žen a dětí, nedovolený obchod s drogami, nedovolený obchod se zbraněmi, praní peněz, korupce, padělání platebních prostředků, trestná činnost v oblasti výpočetní techniky a organizovaná trestná činnost.

Lisabonská smlouva

Čl. 83 LS:

- Ukáže-li se, že sbližování trestněprávních předpisů členského státu je nezbytné pro zajištění účinného provádění politiky Unie v oblasti, která byla předmětem harmonizačního opatření, mohou EP a Rada směrnici stanovit minimální pravidla pro vymezení trestných činů a sankcí v dané oblasti.

Lisabonská smlouva

Úřad evropského veřejného žalobce:

Čl. 86 Smlouvy o fungování EU

➤ Rada může formou nařízení jednomyslně, po souhlasu EP, vytvořit z Eurojustu Úřad evropského veřejného žalobce

Ale:

Eurojust

- jednotka koordinace vzájemné pomoci
- oblast mezinárodní justiční spolupráce

ÚEVŽ

- koncipován jako orgán činný v trestním řízení
- oblast trestné činnosti proti finančním zájmům Unie

Lisabonská smlouva

Úřad evropského veřejného žalobce:

Čl. 86 Smlouvy o fungování EU

- Trestní řízení ohrožující finanční zájmy
- Příslušnými soudy mají být soudy členských států
- Uplatněním mechanismu tzv. **posílené spolupráce**

- Prozatím nezaveden

Lisabonská smlouva

System posílené spolupráce

- Pokud nebude dosažen potřebný souhlas s přijetím opatření a o posílenou spolupráci bude mít zájem nejméně 9 členských států, oznámí tyto státy svůj záměr Evropskému parlamentu, Radě a Komisi.
- Fikce udělení souhlasu ze strany orgánů Unie
- Nesouhlas jiných států nebude znamenat systém práva veta

Evropský soudní dvůr

- Vrcholný soudní orgán EU
- Dbá ve spolupráci s členskými státy na jednotné provádění a výklad práva Unie
- Soudní dvůr, Tribunál (1988) a Soud pro veřejnou službu (2004)
- Sídlo v Lucemburku

Postavení upraveno:

- Čl. 19 Smlouvy o EU
- Čl. 251 a násl. Smlouvy o fungování EU

Evropský soudní dvůr

Soudní dvůr:

- 27 soudců
- 8 generálních advokátů (neustranné a nezávislé právní stanovisko)
- Šestileté funkční období, možnost opakovaného jmenování
- Zasedání v plénu, ve velkém senátu (13 soudců), v senátech složených z pěti nebo tři soudců

Evropský soudní dvůr

- *SD není trestním soudem společenství!*
- Plní funkci jakéhosi ústavního soudu pro komunitární právo
- Interpretuje závazným způsobem principy komunitárního práva, rozhoduje o otázkách vztahů mezi členskými státy a orgány Unie, o kompetenčních sporech v rámci Unie, o otázkách souladu komunitárních aktů se základními smlouvami a obecnými právními zásadami, o otázkách základních práv a svobod, ...

Evropský soudní dvůr

- Rozhoduje také o **předběžných otázkách**, které předloží národní soudy členských států

Čl. 267 Smlouvy o fungování EU

➤ **Soudní dvůr Evropské unie má pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se:**

- a) výkladu Smluv,
- b) platnosti a výkladu aktů přijatých orgány, institucemi nebo jinými subjekty Unie.

Evropský soudní dvůr

Čl. 267 Smlouvy o fungování EU

- Vyvstane-li taková otázka před soudem členského státu, **může** tento soud, **považuje-li rozhodnutí o této otázce za nezbytné k vynesení svého rozsudku**, požádat ESD o rozhodnutí o této otázce.
- Vyvstane-li taková otázka při jednání před soudem členského státu **jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva**, je tento soud **povinen** obrátit se na ESD
- Vyvstane-li taková otázka před soudem členského státu při **jednání, které se týká osoby ve vazbě**, rozhodne Soudní dvůr Evropské unie **v co nejkratší lhůtě**.

Evropský soudní dvůr

Předběžné otázky v českém právním řádu:

- 9a TRŘ
- vložen novelou č. 539/2004 Sb.
- Na ESD se může obrátit s předběžnou otázkou **jakýkoliv soud v ČR**
- Pokud soud podává žádost o rozhodnutí o předběžné otázce SD, vydá **rozhodnutí o přerušení řízení**
- Rozhodnutí SD o předběžné otázce jsou **závazná pro všechny orgány činné v trestním řízení**

Evropský soudní dvůr

- SD v řízení o předběžné otázce tedy přezkoumává dodržování práva při výkladu a provádění základních smluv a navazujících právních aktů
- Nemůže ale přezkoumávat platnost a přiměřenost opatření policie a odpovědnost členského státu za veřejný pořádek a vnitřní bezpečnost (čl. 276 Smlouvy o fungování EU)

Evropský soudní dvůr

Nejdůležitější rozhodnutí:

- *Casati*, č.j. 203/80
- *Ian William Cowan*, č.j. 186/87
- *Donatella Calfa*, č.j. C-348/96
- *Hüseyin Gözütok* C-187/01
- *Klaus Brügge* C-385/01
- *Komise ES vs. Rada EU* C-176/03
- *Mario Filimeno Miraglia* C-469/03
- *Maria Pupino*, č.j. C-105/03

Základní formy právního styku s cizinou v ČR

- Vydávací řízení - § 383, 391
- Evropský zatýkací rozkaz - § 403 a násl.
- Průvoz pro účely řízení v cizině - § 423, 424
- Dožádání - § 426 a násl.
- Převzetí a předání trestních věcí - § 447, 448
- Výkon rozhodnutí ve vztahu k cizině - § 449 a násl.

Evropský zatýkací rozkaz v českém právním řádu

- Ustanovení oddílu druhého hlavy 25. o vyžádání z ciziny a vydávání do ciziny se na předávání osob mezi členskými státy užijí jen tehdy, pokud zvláštní úprava oddílu třetího o EZR nestanoví jinak

Evropský zatýkací rozkaz v českém právním řádu

- 10 odst. 1 Trz – Občan ČR nemůže být **vydán** cizímu státu k trestnímu stíhání ani k výkonu trestu.
- 10 odst. 2 TrZ – Občan ČR může být **předán** do jiného členského státu Evropské unie pouze na základě evropského zatýkacího rozkazu.
- 403 odst. 2 TrŘ – ČR může předat vlastního občana jinému státu EU jen za podmínky vzájemnosti.

Evropský zatýkací rozkaz v českém právním řádu

- **404 odst. 2 TrŘ** – „Evropský zatýkací rozkaz může vydat **justiční orgán členského státu** proti osobě, která se **zdržuje v jiném členském státě**, je-li třeba vyžádat její předání za účelem trestního stíhání nebo k výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s omezením svobody
 - a) **je-li stíhána za tr. čin**, za který podle pr. předpisů vyžadujícího státu může být odsouzena k trestu odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně 12 měsíců nebo jí může být uloženo ochranné opatření spojené s omezením svobody v délce nejméně 12 měsíců
 - b) **byla-li odsouzena** k trestu odnětí svobody v délce nejméně čtyř měsíců, anebo jí bylo uloženo ochranné opatření spojené s omezením svobody v délce nejméně čtyř měsíců.“

Evropský zatýkací rozkaz v českém právním řádu

- **404a TrŘ**– záznam pořízený na žádost příslušného justičního orgánu členského státu v **Schengenském informačním systému** za účelem zatčení a předání osoby **má pro účely předávacího řízení stejné účinky jako evropský zatýkací rozkaz**, pokud obsahuje potřebné údaje. Takový záznam zároveň nahrazuje zaslání EZR státu, v němž se nachází osoba, o jejíž předání se žádá.
- Schengenský informační systém – **378a TrŘ**

Evropský zatýkací rozkaz v českém právním řádu

- **EZR není přímo vykonatelný** – soudní orgán čl.státu, ve kterém byla osoba zatčena, musí přijmout rozhodnutí o jejím předání
- **411 odst. 1 TrŘ** – „O předání rozhodne po skončení předběžného šetření na návrh státního zástupce ve veřejném zasedání příslušný soud.“
- **411 odst. 5 TrŘ** - přípustnost **stížnosti** proti takovému rozhodnutí

Evropský zatýkací rozkaz v českém právním řádu

- 411 odst. 6 TrŘ – důvody pro **zamítnutí předání**
- 411 odst. 6 e) TrŘ – v případě **předání k výkonu trestu odnětí svobody** je prohlášení občana ČR, že se odmítá podrobit výkonu tohoto trestu ve vyžadujícím státě, důvodem pro zamítnutí předání -- §417
- 411 odst. 7 TrŘ – **předání k trestnímu stíhání** je třeba podmínit tím, že předaná osoba bude vrácena k výkonu trestu odnětí svobody do ČR, pokud po vynesení rozsudku ve vyžadujícím státě nevysloví souhlas s výkonem trestu v tomto státě

Evropský zatýkací rozkaz v českém právním řádu

- **411 odst. 11 TrŘ** - Soud rozhodne o EZR do 60 dnů od zadržení vyžádané osoby. **Souhlasí-li vyžádaná osoba s předáním, je možné zkrácené přípravné řízení (413 TrŘ), v němž soud rozhodne do 10 dnů od prohlášení o souhlasu.**
- **412 TrŘ** – **V případě 32 výslovně uvedených trestných činů, pokud je za ně ve vyžadujícím státě EU možno uložit trest odnětí svobody s horní hranicí alespoň tří let, je prolomena zásada dvojí trestnosti.** Postačí, pokud skutek, pro který je požadováno předání je trestný podle práva vyžadujícího státu.

EZR – Pl.ÚS 66/04 ze dne 3.5.2006

- Rozpor s **čl 14/4 LZPS**, podle kterého **občan nesmí být nucen k opuštění své vlasti**. Pokud Listina zakazuje nutit občana k opuštění vlasti, čímž lze rozumět minimálně nepřímý nátlak, tím spíše zakazuje jeho předání, které je nucením přímými prostředky, tj. prostřednictvím nuceného omezení svobody v předávací vazbě a následným předáním orgánům členského státu EU. Dochází k **narušení státoobčanského vztahu mezi státem a občanem**. Předáním občana do jiného státu se **narušuje důvěra občana v jeho stát** spočívající v tom, že ho chrání před státy jinými, což je mj. i **důsledek státní suverenity, která trvá i v EU**.

EZR – Pl.ÚS 66/04 ze dne 3.5.2006

- Rozpor s **čl. 39 LZPS**, podle kterého **jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit. EZR nerespektuje principy předvídatelnosti práva, legality a formální publicity práva.**

EZR – Pl.ÚS 66/04 ze dne 3.5.2006

- Při přijímání Listiny zákonodárce **reagoval na praxi z doby před rokem 1989**, kdy vládnoucí režim nutil opustit řadu občanů republiku, ačkoliv tak učinit nechtěli. Jedná se o **dobovou reakci na akci typu „Asanace“** z doby československého normalizačního režimu. Ústavodárce **neměl na mysli zákaz vydávání občanů do ciziny k trestnímu stíhání, ale zákaz vyhošťování vlastních občanů**. Formulaci „nucen k opuštění vlasti“ je třeba chápat jako **nevratný proces, nikoliv jako dočasné předání osoby třetímu státu k trestnímu stíhání, po jehož skončení nebudou občanu ČR kladeny při jeho návratu do vlasti žádné překážky**.

EZR – Pl.ÚS 66/04 ze dne 3.5.2006

- **Občané ČR jsou také občany EU, využívající mj. svobody pohybu v rámci Unie. Tato práva a svobody jsou vyvážena také přijetím určité odpovědnosti při vytváření jednotného evropského právního prostoru. Všechny členské státy musí splňovat evropské standardy právního státu, včetně uplatňování zásad spravedlivého procesu. Žádné základní právo občana podle Listiny nemůže být dotčeno předáním do členské země EU, neboť je v těchto zemích zrušen trest smrti, zaručeno právo na obhajobu a k ochraně lidských práv váže tyto země také čl. 6 Smlouvy o EU.**

EZR – Pl.ÚS 66/04 ze dne 3.5.2006

- Všechna jednání vymezená v 412 odst. 2 TrŘ jsou trestná ve všech zemích EU a jsou trestná také v ČR. Pokud seznam těchto trestných jednání obsahuje pojmy, které náš TrŘ nezná, neznamená to, že jde o jednání, která nejsou v ČR trestná.
- Např. zhářství lze podřadit pod obecné ohrožení, počítačovou kriminalitu pod trestný čin podvodu nebo poškozování cizích práv

EZR – Pl.ÚS 66/04 ze dne 3.5.2006

- Soud zamítne předání vyžádaného občana ČR pokud prohlásí, že se odmítá podrobit výkonu trestu nebo ochranného opatření ve vyžadujícím státě.
- **Dle 377 TrŘ** žádosti orgánu cizího státu nelze vyhovět, jestliže by jejím vyřízením byla porušena Ústava ČR nebo takové ustanovení ústavního právního řádu ČR, na kterém je třeba bez výhrad trvat, anebo jestliže by vyřízením žádosti byl poškozen jiný významný chráněný zájem ČR.

EZR – Pl.ÚS 66/04 ze dne 3.5.2006

- **Občan má právo se bránit** proti opatřením orgánů činných v trestním řízení při předání podle EZR **opravnými prostředky s odkladnými účinky, nevyjímaje ani ústavní stížnost.**

Děkuji za pozornost

Použitá literatura

- Fenyk, Jaroslav - Svák, Ján. *Europeizace trestního práva*. 1. vydání. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2008.
- Jelínek, Jiří. *Trestní právo procesní*. 1. Vydání podle novelizované právní úpravy účinné od 1. 1. 2010. Praha: Leges, 2010.
- Tomášek, Michal. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde, 2009.